

af den falske Skam bort fra de ulykkelige Skuldre! Det staar i vor Magt i al Stilhed at gøre dette straks, lige med det samme, og jeg tror for vist, at Moderen og Barnet vilde føle en langt større Lindring derved end ved den foreslaaede Lovs Ikrafttræden.

Og i Nr. 3, 1903:

Lovforslaget, som gav Anledning til Debatten, frastøder mig, fordi det opretholder *tvungen* Samhørighed og Fællesskab. Ganske vist ser det lige straks saa retfærdigt ud at fastslaa Forældrenes Ligestillethed i Pligter for Børnene; men i Praksis kan det let gaa saadan, at Loven bliver til Gunst for den slette, til Fortræd for den gode blandt de ugifte Mødre.“

Hvis jeg, *trods disse fru Nilsens egne ord*, har misforstaaet hende, beder jeg hende undskyldte. Men jeg kan forsikre Dem, at jeg ikke er den eneste, som af fru Nielsens artikler har faaet den opfattelse, at hun *foretrækker* de fri kønsforbindelser for det lovbundne ægteskab. Ellers havde hun vel vendt odden af sin kritik mod ægteskabslovene og ikke mod selve *ægteskabet*.

Angaaende redaktionens paastand, at jeg i min bog skulde have kaldt Kvinden og Samfundet et usædeligt blad „i al Fald for de sidste tre aars vedkommende“ (?), maa jeg med bestemthed tilbagevise denne grundløse beskyldning. Jeg har ingensteds skrevet dette. Men jeg beklager, at Kvinden og Samfundet med dets smukke fortid ikke — efter min mening — har taget tilstrækkelig afstand fra indsendernes standpunkt.

Alexandra Gripenberg,

Helsingfors, Finland, d. 29. Decbr. 1903.

* * *

Højteærede Fru Redaktør!

Vil De tillade en stadig og interesseret Læser af Deres Blad at fremsætte en beskednen Tvivl, hvorvidt Kritiken af ovennævnte Bog er besørget af en Anmelder med tilstrækkelig Myndighed.

Frøken Gripenbergs nysudkomne Bog, der har hele det ydre Præg af en grundig og saglig Fremstilling, er for danske Forholds Vedkommende saa vrimlende fuld af Naiveteter og Misforstaaelser, at man rolig tør betegne den som ubrugelig som Haandbog, ialfald for Danske. Det er mig bekendt, at Forfatterinden nyder en ikke ringe Anseelse i sit Hjemland, Finland, og det tør derfor haabes, at hendes Fremstilling af Forholdene derovre og i Sverige — som jeg mangler Forudsætnin-

gerne til at bedømme — er adskillig bedre. Indrømmes skal det ogsaa, at det ingen let Op-gave har været for en Finlænderinde at samle det fornødne Materiale til en korrekt Fremstilling af den danske Kvindesags Historie; men, selv dette indrømmet, burde Resultatet ikke være blevet saa ringe. Er Forfatterinden — som „K. og S.“ har antaget — ikke helt hjemme i vort Sprog, vilde hun sikkert blandt de mange danske Fremskridtskvinder, der er glødende begejstrede for Finland — det er de vist alle — kunne have fundet fornøden Bistand.

Til Frøken Gripenbergs Fremstilling, der efter Anmelderens Mening vidner om et „*ligefrem imponerende Studium*“*), har jeg følgende Bemærkninger at gøre:

Efter en Karakteristik af Dronning Margrethe, der bygger paa et af Studentersamfundets Smaaskrifter (!) og en Fremstilling af den danske Kvindes Stilling under Middelalderen og Renæssancen, bygget paa lignende Anden- og Trediehaandskilder**) berøres Holbergs Syn paa Spørgsmaalet om Kvindens Emancipation. Herom var der sikkert mere at sige, men det skal jeg lade ligge. Den derefter følgende Oversigt over Kvindernes Stilling indtil 1848 er noget af det konfuseste, jeg mindes at have læst, pletvis det rene Vrøvl. Den ærede Forfatterinde er aabenbart ikke stærk i Kronologien og hendes Brug af Aarstal derfor ofte vildledende. Personers Fødselsaar og Skrifers Udgivelsaar blandes pøle mæle mellem hinanden, saa at i Tiden vidt adskilte Fænomener opstilles som samlelige og omvendt. Det er saaledes lykkedes Frøken Gripenberg at anbringe Dortha Biehl i Rækken lige efter Eleonore Ulfeld og før Holberg. Fru Güllembourg, der er født 1773, henføres til det 18. Aarhundrede, og hendes Skrifter, mellem hvilke Forfatterinden opfører nogle mig ubekendte *Memoires****), sammenstilles med et i København i Aaret 1767 udkommet Skrift.

Den samme Konfusion genfindes i Bemærkningerne om Tidens Konservatisme. Som Repræsentant for denne nævnes J. L. Heiberg, fordi han i „Apilsnarrene“ har spottet med sin Tids „*moderne Pigeskole*“, — sikkert en for mange Danske overraskende Opdagelse. Og jævnsides hermed anføres, hvorledes Fru Heiberg dekreterede „att en ung flicke burde

*) udhævet af H. Pl.

**) Blandt disse finder man f. Eks. H. C. Andersens Eventyr „Vinden fortæller om Valdemar Daa og hans Døttre“.

***) Hun har „åfven“ skrevet Noveller, skriver Frk. G.